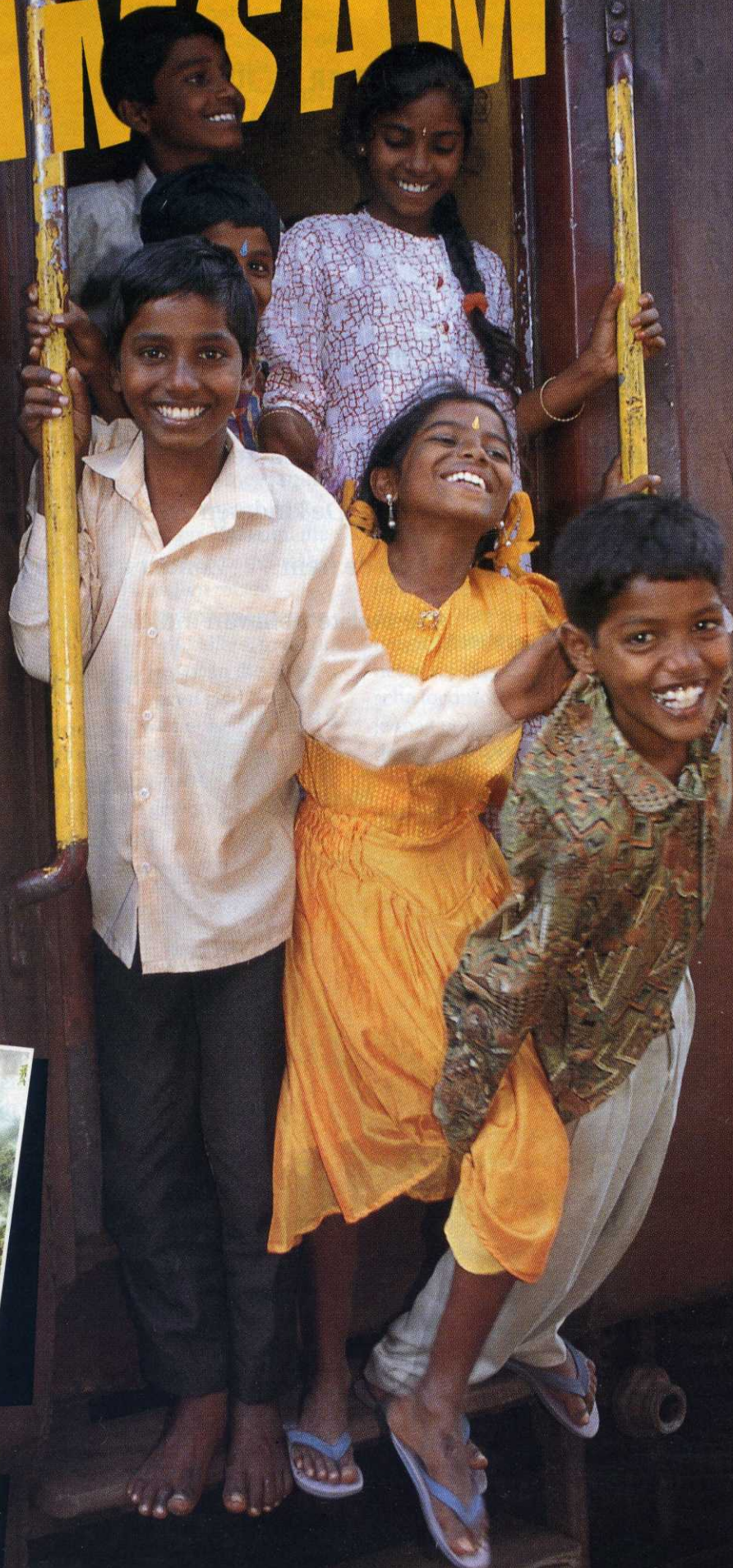

NR. 6 - JUNI 1995

ANSAM

**SPOORWEGEN
IN INDIA**

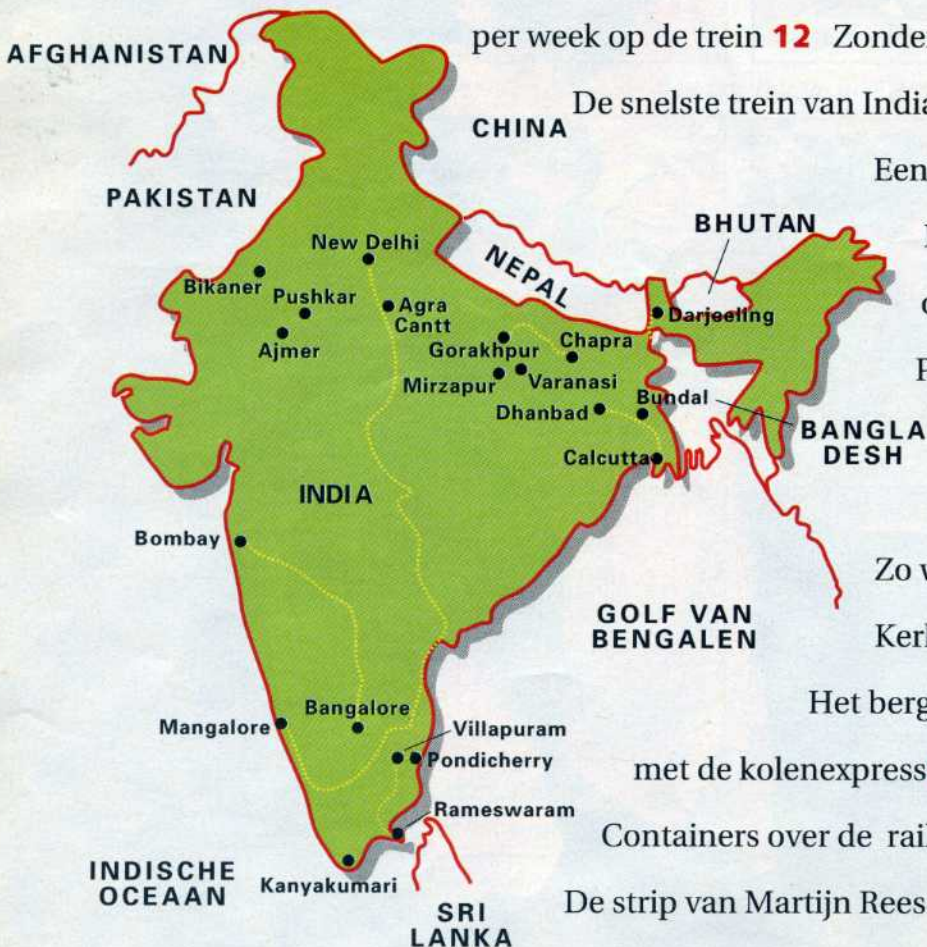

INHOUD

NUMMER 6 - JUNI 1995

Wil je India goed leren kennen? Neem dan de trein. Met de trein kun je alle uithoeken van het land bezoeken. Het land heeft één van de langste spoorwegnetten ter wereld. Deze samsam laat je meereizen met verschillende treinreizigers: scholieren, vakantiegangers, pelgrims, boeren, zakenlieden en kinderen. Je reist kris-kras door het land in boemeltreintjes, nachttreinen, supersnelle treinen, in een paleis op wielen en op één van de laatste stoomlocomotieven in het land. Je maakt kennis met passagiers, personeel op de trein, en mensen die er voor zorgen dat de treinen blijven rijden.

- De levensader van India **3** De trein is er voor iedereen **4/5** Het mooiste station van India **6**
 Met de nachttrein naar Bangalore **7/8/9** De kinderen van perron 7 **10/11** Honderdtwintig uur
 per week op de trein **12** Zonder treinkaartje naar de markt **13**
 De snelste trein van India **13** Met je eigen wagon op reis **14**
 Een schoolreisje van 6.000 kilometer **15**
 De samsam-poster **16/17** Ekta's ouders werken bij het spoor **18/19**
 Pushkar en Urs festival in Ajmer **19**
 Een trein over zee **20/21/22/23**
 De laatste stoomtreinen **24**
 Zo werkt een stoomlocomotief **25**
 Kerkhof voor stoomlocomotieven **26**
 Het berglijntje van Darjeeling **27** Asma gaat met de kolenexpress **28** De kolenladers van Dhanbad **29**
 Containers over de rails **30** Van alles wat **31**
 De strip van Martijn Reeser **32**

Omslag De stoptrein naar Rameswaram Nummer 6, 1995 Samsam verschijnt tien maal per jaar **Abonnement** Scholen en kinderen van 9 tot 14 jaar kunnen zich gratis abonneren op Samsam. Scholen kunnen vijftig exemplaren of een veelvoud daarvan schriftelijk aanvragen. Kinderen (9-14 jaar) kunnen zich abonneren door een kaart te sturen met daarop hun adres, postcode en leeftijd **Adres** Samsam, Mauritskade 63, 1092 AD AMSTERDAM. Telefoon (niet voor abonnement!): 020 - 56 88 400 **Redactie** Bob van Opzeeland, Hans Serrarens, Cobie Spaan, Pauline Wesselink **Medewerkers** Herman de Boer, Frank Greiner, Johannes Odé, Maya Pejić, Martijn Reeser, Karel Roskam, Almar Tjepkema **Foto's en tekst** Johannes Odé, Marjolijn van Driel. Met dank aan dhr. Jatin Sarkar, dhr. Dayal, dhr. Sudhakar en anderen werkzaam voor de Indiase spoorwegen en vrienden die ons behulpzaam zijn geweest. **Tekeningen** Wim Hoogerdiijk (cartoon), Martijn Reeser (strip) **Vormgeving** Vriedesign, John de Vries **Lithografie** De Boer repro **Druk** Boekhoven-Bosch. Overname uit dit blad, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever, is NIET toegestaan **De volgende samsam gaat over** Indonesië

SAMSAM WORDT UITGEGEVEN DOOR HET KONINKLIJK INSTITUUT VOOR DE TROPEN

DE LEVENS- ADER VAN INDIA

Wij zijn het grootste spoorwegbedrijf in de wereld, vertelt meneer Ashok Bhatnagar trots. Meneer Bhatnagar is de baas van de Indiase spoorwegen. Nergens ter wereld vind je een baas die zoveel werknemers heeft. Bijna twee miljoen!

Mijn mensen zorgen ervoor, dat er elke dag twaalf miljoen reizigers met de trein mee kunnen, zegt meneer Bhatnagar. Zakenlui die snel en comfortabel willen reizen, kantoor mensen en winkeliers, maar ook mensen die bijna geen geld hebben.

We hebben daarom

heel veel soorten treinen: treinen met airconditioning die 140 kilometer per uur rijden, treinen met 1^e en 2^e klas slaapwagons en gewone treinen met houten banken die overal stoppen. De zakenman die met de supersnelle trein reist, laten we wel twintig keer zo veel betalen als de passagier in de stoptrein. De goedkope kaartjes betalen we met inkomsten uit het goederenvervoer.

1. Meneer Bhatnagar is de baas van bijna twee miljoen spoorwegmensen

2. De snelste trein in India rijdt 140 kilometer per uur

3. Je kunt ook met goedkopere treinen reizen

SPOORWEGEN VAN DE BRITTEN

De spoorwegen in India zijn door de Britten aangelegd om hun uitgestrekte kolonie Brits Indië onder controle te krijgen. Militairen konden zo snel worden vervoerd. De Britten hadden bovendien spoorwegen nodig voor het vervoer van delfstoffen en landbouwprodukten. In de bergen legden ze spoorlijnen aan naar koele zomervluchten voor de Britse ambtenaren en handelaren. Maharadja's kregen al snel belangstelling om hun eigen spoorwegnet aan te leggen. Toen de Britten India moesten verlaten in 1947 lieten ze een spoorwegnet achter van 50.000 kilometer. Daar plukt India nu nog de vruchten van.

Met vrachtvervoer verdienen we het meeste geld. Vooral met het transport van steenkool naar elektriciteitscentrales en fabrieken.

Kolen zijn altijd al belangrijk geweest voor de Indiase spoorwegen, vervolgt meneer Bhatnagar zijn verhaal. Bedenk maar dat onze eerste locomotieven - de stoomlocomotieven - op steenkool draaien. Niet zo lang geleden hadden we hier nog tienduizend stoomlocomotieven rijden. Nu zijn het er minder dan driehonderd. Diesel- en elektrische locomotieven nemen het werk nu over. Maar je mag nooit vergeten dat we de spoorwegen te danken hebben aan de stoommachine.

Er rijden nu iedere dag bijna 13 duizend moderne treinen door het hele land. Ik durf rustig te zeggen dat als die niet meer zouden rijden, het leven in India volledig stil ligt. We noemen de spoorwegen niet voor niets de levensader van India, aldus de baas van de spoorwegen.

DE TREIN IS ER VOOR IEDEREEN

Reizen is een deel van het leven in India. Bijna iedere bewoner van het land neemt wel eens de trein. Lange afstanden zijn geen probleem. Mensen reizen rustig tweeduizend kilometer om een bruiloft of crematie bij te wonen. Of om een bedevaartplaats te bezoeken. Maar ook om werk te vinden leggen mensen honderden kilometers per trein af. En boerenfamilies en ambachtslieden brengen met de lokale trein hun produkten naar de markt in de stad.

Dankzij de spoorwegen kun je de meest afgelegen plaatsen in India bezoeken. En dat voor een prijs die voor bijna iedereen betaalbaar is.

1. De Himsagar Express (Himsagar betekent Himalaya zee) legt het langste treintrajekt af in India. De trein rijdt van Jammu tawi in het noorden tot Kanyakumari in de zuidpunt van India.

Voor buitenlanders zijn de Indiase spoorwegen helemaal spotgoedkoop. De meeste buitenlandse toeristen reizen daarom 1^e klas. Ze missen dan wel veel. Wil je India echt leren kennen, dan moet je 2^e klas gaan zitten en vooral lange treinreizen maken.

Voor Indiërs zijn treinreizen een ontdekkingsreis in eigen land. Ze ontmoeten mensen die vreemde talen spreken, ander voedsel eten, andere goden aanbidden, anders gekleed gaan

DE INDIASE SPOORWEGEN

De eerste spoorwegen in Azië werden aangelegd in India in 1853. De Indiase Spoorwegen hebben het langste spoorwegnet van de wereld: 62.500 kilometer treintrajekt, waarvan 12.000 kilometer elektrisch spoor (het Nederlandse spoornet is 2.825 kilometer lang). In het spoorwegnet liggen 116.000 bruggen. Bij de Indiase spoorwegen werken 1,7 miljoen werknemers. Er rijden 12.600 treinen per dag, naar ruim 7.100 stations. Per dag worden er 12 miljoen passagiers vervoerd.

Per jaar wordt er 360 miljoen ton aan goederen vervoerd. De belangrijkste inkomstenbron voor de spoorwegen is het transport van kolen. De Indiase spoorwegen hebben ruim 7.000 locomotieven, waarvan er nog 300 op stoom rijden (25 jaar geleden reden er nog 10.000 locomotieven op stoom). De snelste trein rijdt 140 kilometer/huur. Intercity treinen rijden 90 tot 110 kilometer per uur.

In India worden er vier spoorbreedten gebruikt: breedspoor (1.676 mm), meterspoor (1000 mm) smalspoor (762 mm en 610 mm). Het meterspoor wordt nu omgebouwd tot breedspoor.

Het langste treintrajekt is dat met de Himsagar Express van Kanyakumari naar Jammu tawi. De afstand van 3.751 kilometer wordt in 66 uur afgelegd. De hoogst gelegen spoorweg van Azië ligt ook in India, bij de stad Darjeeling. Het hoogste punt in dit traject ligt op 2.259 meter.

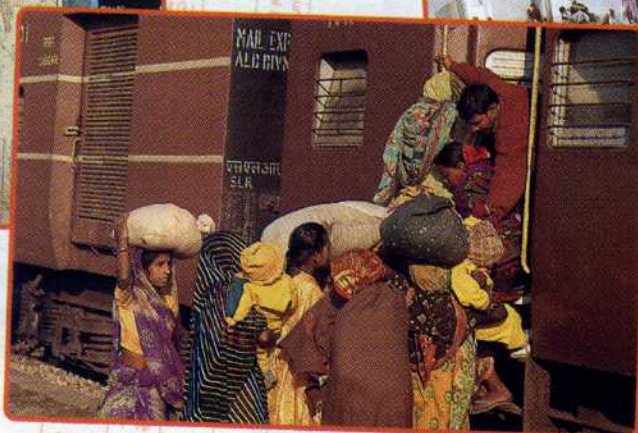
De meeste locomotieven en wagons worden in India zelf gebouwd.

De Indiase spoorwegen zorgen ook goed voor het personeel en hun familie. Werknemers kunnen terecht in personeelswoningen in eigen wijken, waar sport- en recreatie-faciliteiten zijn. De spoorwegen hebben 122 ziekenhuizen voor hun personeel, 672 gezondheidscentra en 685 scholen.

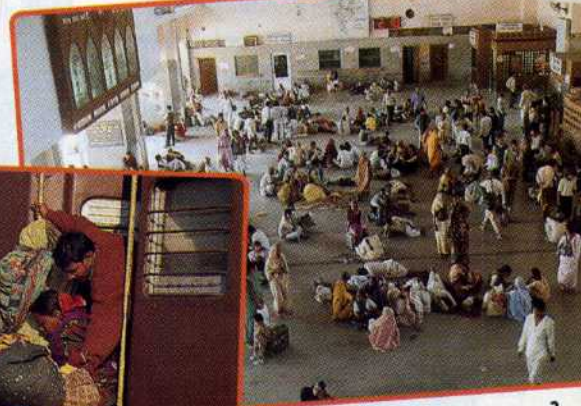

1. De Himsagar Express (Himsagar betekent Himalaya zee) legt het langste treintrajekt af in India. De trein rijdt van Jammu tawi in het noorden tot Kanyakumari in de zuidpunt van India.

3. Reizen met de trein in India is vaak wel zaak van lang wachten

2. Boeren gebruiken de trein om hun produkten te vervoeren naar de stad

4. De hele nacht in de kou op het dak

REIZEN OP HET DAK

Het noorden van India (Uttar Pradesh en Bihar) is het dichtstbevolkte deel van India. Er leven 500 mensen per vierkante kilometer! Het zal je ook niet verbazen dat de treinen er altijd tjokvol zijn. In de niet gereserveerde wagons zitten passagiers op de grond tussen de banken, op de bagagerekken en in de wc. Zelfs de gangpaden van de eerste klas zijn volgepakt met tweede klas passagiers. Het dak is de enige plaats waar je nog een beetje kan zitten. De dakreizigers binden hun bagage vast aan de kokers van de ontluchting. Soms zitten ze daar de hele nacht, dicht tegen elkaar aan bij een temperatuur van 10 graden. Als er echt geen plaats meer is op een passagierstrein, reizen passagiers mee met de goederentrein, tegen betaling van een tweede klas kaartje.

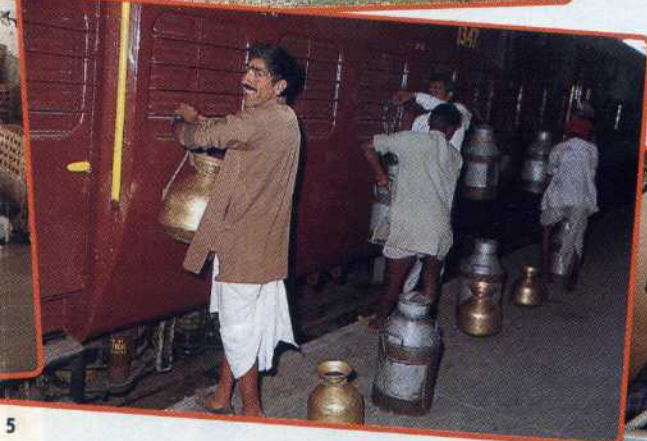
en die toch allemaal inwoners van hetzelfde land zijn.

Reizen per spoor is in India wel een langdurige zaak. Dat komt door de enorme afstanden in het land. Vaak zit je dagen en nachten in een trein om op je bestemming te komen. Onderweg gaat het leven gewoon door: in de trein, op de perrons en in de stations. Mensen koken en eten, doen de was, nemen een bad, kopen van alles, studeren, lezen, doen spelletjes, praten over politiek en zaken, maken vrienden, kibbelen met elkaar, mediteren en slapen.

In de trein maakt het niet uit wie je bent of wat je doet. Je leeft uren, vaak dagen met elkaar. Ook al is het tjokvol in de trein, niemand maakt het zijn medereiziger moeilijk.

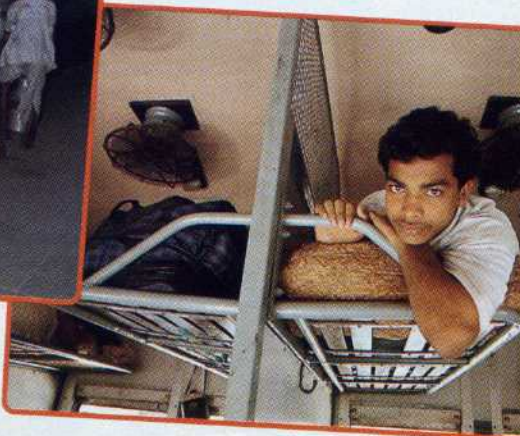
INDIA

Hoofdstad: Delhi. **Munt:** roepies (1 Roepie. = 6 cent). **Bevolking:** 920 miljoen, in 2000 ruim 1 miljard. **Oppervlakte:** 79x Nederland. **Grootste stad:** Bombay; 15 miljoen inwoners, **Godsdienst:** hindoes 82%, moslims 11%, christenen 2,6%, sikhs 2%, jains 0,5%, boeddhisten 0,7%. **Taal:** 18 talen, 1650 dialecten. **Belangrijkste energiebron:** kolen. India behoort tot de vier grootste steenkool producerende landen; productie 238 miljoen ton per jaar; mijnen zijn genationaliseerd; voldoende voorraad voor 130 jaar. **Industrie:** bijna alle consumptiegoederen worden in India zelf geproduceerd. Zelfvoorzienend in staal- en ijzerproductie. **Landbouw:** de meeste produkten worden in India zelf verbouwd, slechts 3,4% van het voedsel moet worden geïmporteerd; 70% van de bevolking heeft inkomen uit de landbouw. **Export:** kleding, stoffen, thee, koffie, ijzererts, tapijten, chemicaliën, specerijen. **Import:** petroleum en petroleumprodukten, schroot, machines en elektronica. **Onderwijs:** geletterd: 64% mannen, 40% vrouwen.

5. Melkboeren hangen hun bussen aan de trein

6. Als de banken vol zijn kun je altijd nog in 't bagagerek liggen

6

Er rijden meer dan duizend treinen per dag het station in en uit. Negentig lange afstandstreinen en verder de elektrische treinen die op en neer rijden naar de voorsteden van Bombay. Er is geen station waar zoveel passagiers aankomen en vertrekken. Ik denk wel een miljoen mensen per dag. De meeste reizigers zijn mensen die hier in het centrum werken.

Treinverkeer stoppen

Meneer Sudharkar begon ooit bij de spoorwegen als assistent stationschef in een klein plaatsje. Nu is hij de baas van drieduizend mannen en vrouwen die op het Victoria-station werken. Ik moet ervoor zorgen dat alle treinen op tijd vertrekken, vertelt Meneer Sudharkar verder. Dat is geen gemakkelijke taak. Want als een trein te laat binnenkomt, hoe kan ik die dan op tijd laten vertrekken? Soms gaat het wel eens goed mis. Bijvoorbeeld in de regentijd. Dan kan het zo langdurig regenen dat delen van het spoor onder water komen te staan. Als ik treinen dan laat doorrijden komt er kortsluiting. Ik moet al het treinverkeer stilleggen tot het water gezakt is. De kantoor-

mensen kunnen niet op hun werk komen en krijgen een verplichte snipperdag. Zonder treinen ligt het leven in Bombay grotendeels stil.

2

HET MOOISTE STATION VAN INDIA

Als je het Victoria Terminus ziet met z'n fraaie gebeeldhouwde gevels, galerijen met bogen en gebrandschilderde ramen in een grote koepel, verwacht je niet dat het een station is. Het lijkt eerder op een kathedraal. Eenmaal binnen weet je wel beter. Je loopt in een gigantische hal waar treinen af en aan rijden.

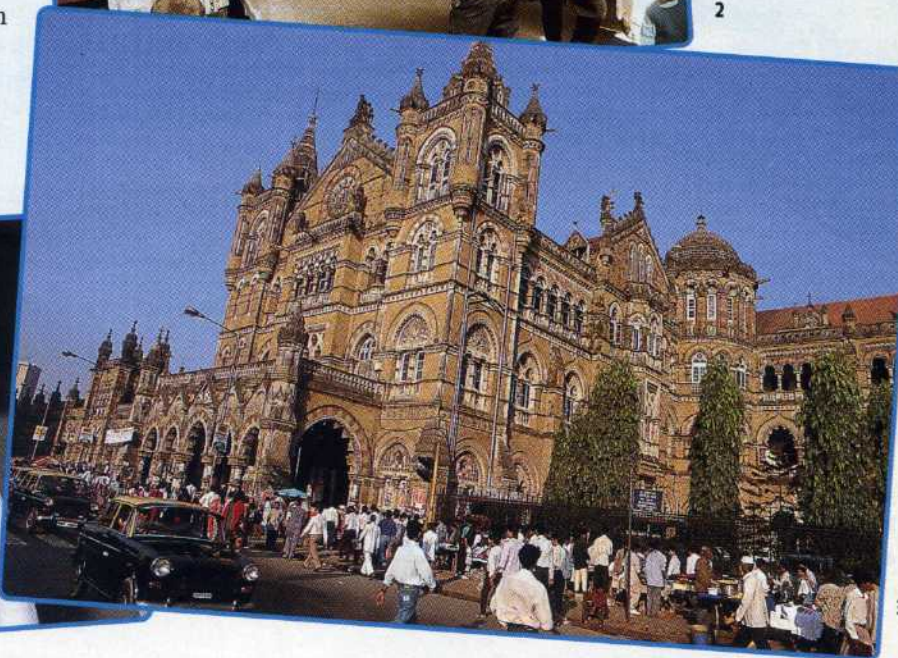
1. Meneer Sudharkar, de directeur van het Victoria-station in Bombay

2. Op het Victoria-station komt en vertrekt zo'n miljoen passagiers per dag

3. Van buiten lijkt het Victoria Terminus niet op een station. De daken zien er eerder uit als die van een kathedraal

Meneer Sudharkar, altijd gestoken in een kraakwit pak en witte pet op 't hoofd, is de directeur van het station.

Dit station is een historische plaats, vertelt hij. In 1853 vertrok vanaf deze plaats de eerste trein in India. In 1888 werd dit mooie station geopend en kreeg het de naam van Victoria, de keizerin van Brits-India. Nu is dit het drukste station van het land.

DE NACHT- TREIN NAAR BANGALORE

1

Misschien zijn het wel mensen die geen plaats hebben gereserveerd voor de trein, zegt Rahul's vader. Zij wachten gewoon tot hun trein komt, springen erop en proberen zo een zitplaats te bezetten.

Dat hoeven wij niet hè, vraagt Rohan.

Nee, natuurlijk niet, antwoordt zijn vader. Ik heb plaatsen gereserveerd in een tweede klas slaapwagons. Je slaapt er met andere mensen in dezelfde ruimte. In bedden boven elkaar.

Voorzichtig stappen de kinderen tussen de slapende mensen door naar het perron.

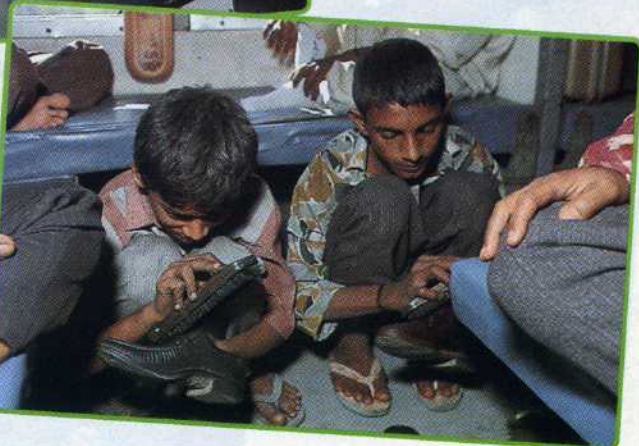
We moeten naar perron acht, zegt vader. Ze lopen langs de niet gereserveerde wagons van de trein. Die zijn al helemaal vol. Bij wagon S/7

1. De Udayan Express (Udayan betekent tuin) naar Bangalore (de stad Bangalore is een 'groene' stad, met veel tuinen) wordt door een elektrische locomotief getrokken

2. Namrata en Rahul zitten op het bovenste bed

3. Schoenpoetsers rijden uren mee op de trein

Rahul (10) en Rohan (7) zijn al om vier uur opgestaan. Moeder pakt de laatste spullen in en vader kijkt de reispapieren na. Vandaag gaan ze op vakantie met de trein naar Bangalore in het zuiden van India. Bekapt en bezakt nemen ze de lift naar beneden. Buiten staat de zwartegele taxi al te wachten. Na een rit van twintig minuten door de lege straten van Bombay zien de jongens in de ochtendschemer de mooie gevels van het station Victoria Terminus.

3

stoppen ze. Naast de deur van de wagon hangt een computeruitdraai met de namen en plaatsen van de reizigers.

Dit is hem, zegt vader. We staan boven aan de lijst, nummer 1 tot en met 8.

Rahul klimt de trein in en gaat meteen bij het raam zitten. Er zijn mooie blauwe banken tegenover elkaar en twee stoelen aan het gangpad. Rohan en Namrata klimmen op de bedden bovenin.

Het is smal in het gangpad. Wat hebben sommige mensen toch veel bij zich, denkt Rohan. Hij is nieuwsgierig naar wat er in al die tassen zit. Er komen ook mannen binnen die alleen een koffertje bij zich hebben. Die gaan zeker naar hun werk, denkt Rohan.

Liedjes zingen

Eindelijk is het zover. De trein krijgt groen licht en vertrekt. Het begin van de reis voert langs huizenblokken en krottenwijken die direct langs het spoor zijn gebouwd. De kinderen zien vrouwen voor hun deur de was doen en gehurkte kinderen die de spoorlijn gebruiken als openbaar toilet. Pas na een uur verschijnen de eerste groene heuvels en grazende waterbuffels. De zon schijnt naar binnen. Het wordt al gauw warm in de coupé. Namrata schuift het raam open en haar vader schakelt de ventilatoren die aan het plafond

hangen aan. Moeder pakt een wit brood en een potje jam en smeerkaas en begint te smeren. Tijd voor een ontbijt.

Net op dat moment verschijnt de conducteur. Hij draagt een zwart colbertjasje en heeft daarop een bordje met z'n naam gespeld.

Boven het geraas van de trein horen ze ineens de schelle stem van een meisje die een liedje zingt. Ze draagt een klein kind op haar heup. Het meisje lijkt even oud als Namrata. Ze zingt een liedje dat Namrata kent van de film. Zou ze altijd maar heen en weer rijden met de trein om geld en eten te krijgen, vraagt Namrata zich af, terwijl Rahul en Kanishma boven haar een kaartspelletje spelen en naar de walkman luisteren.

Schoenpoetsertjes

Zodra de trein een station binnenrijdt, horen de kinderen mannen: 'tsaj, tsaj' (thee, thee) roepen. De mannen komen met thee langs de ramen. Op een stationnetje loopt vader het perron op om water te tappen bij een kraan. Het perron lijkt net een markt. Je kan er van alles krijgen: fruit, limonade, gefrituurde pannenkoeken, bananen, appels, mandarijnen, opblaaskussens en lakens om onder te slapen. Maar ook kranten, boeken en tijdschriften worden aan de treinpassagiers verkocht. En soms komen koeien langs om etensresten te bedelen. Op een volgend station komen twee jongetjes met een kistje binnen.

Schoenen poetsen? roepen ze. Ze gaan al klaar zitten om de schoenen van de vader van Rohan te poetsen. Maar hij vindt het niet nodig en stuurt ze weg. Bij de burens hebben de jongetjes meer geluk. Ze kunnen twee paar schoenen poetsen. Als ze klaar zijn en de prijs noemen, worden ze uitgescholden. Na wat heen en weer praten, krijgen ze allebei een halve roepie.

Als er enige uren verstreken zijn, komt er een man in een grijs pak langs en vraagt wie er lunchen wil.

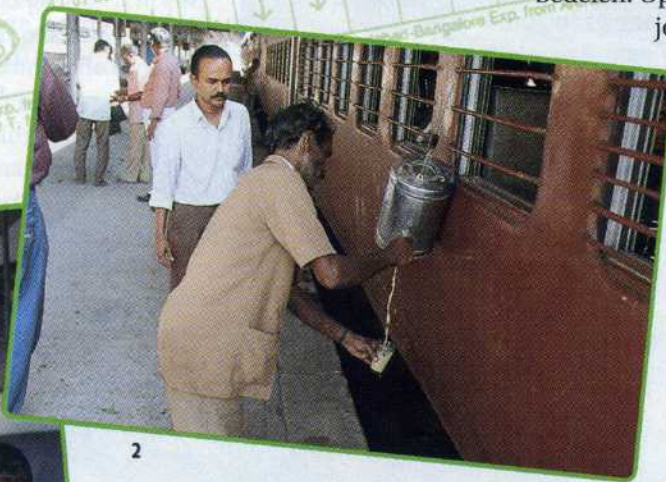
Is er een restauratiewagen op deze trein? vraagt de vader van Rahul. Nee, zegt de man. Het eten wordt straks op de trein gebracht. Hoe werkt dat dan? wil Rahul weten.

Z'n vader legt het uit: Als je eten wil, bestel je dat bij die meneer. Hij geeft de bestelling door aan de stationschef op het volgende station. Die belt dan op naar de

1. Een meisje zingt bekende liedjes om geld te verdienen

2. Op ieder station komen mannen langs met thee

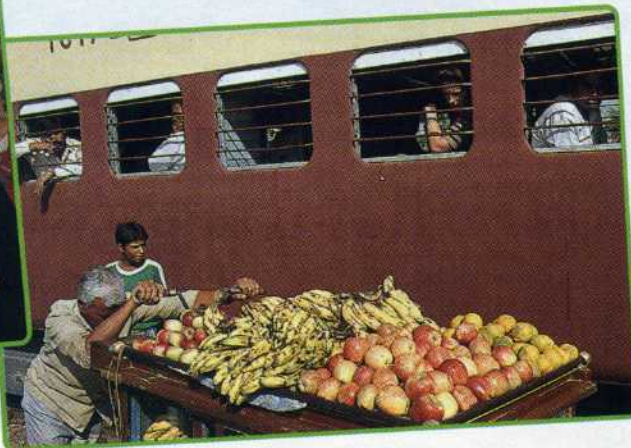
3. Fruitverkopers lopen met hun koopwaar langs de trein

2

3

keuken van het daaropvolgende station. Als we daar aankomen, brengen ze het versgekookte eten naar de trein. Maar wij hoeven geen lunch. We hebben zelf genoeg eten bij ons. En we kunnen onderweg altijd snacks kopen. Een verkoper komt langs met kikkererwten. De vader van Rohan bestelt vier porties. De man maakt een puntzakje van een pagina uit een gebruikt schoolschrift, vult het met erwten en doet er uitjes en citroensap op. Eet smakelijk, zegt hij en vertrekt naar de volgende wagon.

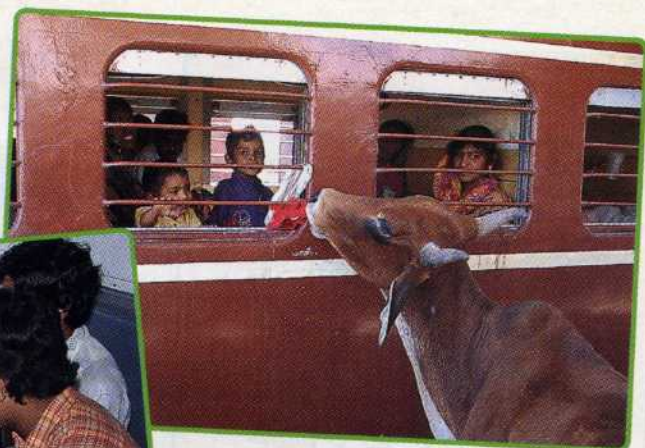
Medereizigers

Iets verderop zitten mensen heel levendig met elkaar te praten. Rohan luistert mee. Z'n vader gaat een praatje met ze maken. Ze vertellen dat ze in Bangalore wonen en een stoffenwinkel hebben. De vader van Rohan vindt dat ze er helemaal niet uitzien als mensen uit zuid-India. Uw familie komt zeker uit het noorden? vraagt hij. Ja, dat klopt

antwoordt de man. We komen uit Rajasthan. Terwijl hij aan het praten is, pakt de man wat eten uit. We komen van een bruiloftsfeest, vervolgt de buurman en hebben een heleboel eten meegekregen. Misschien willen uw kinderen ook wat? Rohan, Rahul en z'n nichtjes lachen beleefd en krijgen allemaal een bord vol zoetigheden.

Slapen

Als 's avonds de zon onder is gegaan, wordt het meteen een stuk koeler in de trein. Rohan schuift de ramen dicht. Om negen uur vindt de moeder

van Rohan en Rahul het de hoogste tijd om te gaan slapen. Ze klapt de rugleuning van de bank omhoog om het middelste bed op te hangen. De andere passagiers maken zich ook klaar om te gaan slapen. De burens uit Bangalore rollen een matras uit

1. Koeien bedelen om etenresten aan het raam van de trein
2. De burens hebben eten bij zich van een bruiloftsfeest
3. Tegen half tien ligt bijna iedereen te slapen
4. De volgende ochtend zitten Rahul, Rohan en hun nichtjes klaar om uit te stappen in Bangalore

compleet met lakens, een kussen en een deken. Een echt bed. Daar zou ik wel in willen liggen, denkt Rahul. Hij kruipt tegen z'n broer aan onder een wollen doek. Het licht gaat uit. Alleen de blauwe nachtlampen blijven branden. De conducteur sluit de deuren van binnen af en iedereen kan rustig gaan slapen.

Heel lang

Bij zonsopgang is iedereen al op. Rahul en Rohan lopen met hun tandenborstel naar het fonteintje bij de toiletten. Ze moeten in de rij wachten. Om tien uur rijden ze eindelijk het station van Bangalore binnen. Ze zien kruiers in rode hemden op de trein springen. De vader van Rohan houdt er eentje aan en spreekt een prijs af. Rahul, Rohan en hun nichtjes lopen nog wat slaperig over het perron naar de uitgang. Zesentwintig uur in de trein is toch wel lang. Heel lang, vinden ze.

Table 10 - BANGALORE - ERABAD - BANGALORE - TIRUPATI - MAD

Train No.	Train Name	From	To	Day	Time
122	Dussehra Queen Express	Bangalore	Erabad	Mon	17:10
1025	Pragati Express	Erabad	Bangalore	Tue	18:25
7005	Sahyadri Express	Bangalore	Tirupati	Wed	17:50
1009	Bahagat Express	Tirupati	Bangalore	Thu	18:03
7307	Koyna Express	Bangalore	Mad	Fri	18:05

DE KINDEREN VAN PERRON ZEVEN

Deepak voelt zich erg bekeken in de trein. Hij is pas 10 jaar en reist helemaal alleen. Hij is al een paar dagen onderweg en reist zonder kaartje. Z'n geld is op. Deepak is één van de vele kinderen die van huis is weggelopen en de trein naar de stad neemt.

Voor veel zwerfkinderen is het station de eerste ontmoeting met de grote

stad. Velen blijven er bivakkeren. Op het

Victoria Terminus station in Bombay zwerven tientallen kinderen rond die van huis zijn weggelopen. Sangeeta kent de meesten van hen. Zij is een paar jaar geleden begonnen met een dagverblijf voor perronkinderen, zoals zij de kinderen noemt die op het station leven. Het

dagverblijf heet 'Amchi Kohli', dat betekent: onze kamer. Het opvanghuis is dan ook niet meer dan een kamertje, met een douche, een TV en wat kookspullen.

De kinderen mogen hier van mij de hele dag rondhangen, zegt Sangeeta. Ze hoeven niets. We helpen alleen als ze er om vragen. Als ze hier willen eten, dan moeten ze wel twee roepies betalen. De meeste jongens lukt het wel om wat geld te verdienen. Ze werken op de perrons en in de trein: ze verkopen water, vegen de trein, poetsen schoenen of werken als loopjongen voor kooplui en handelaren.

Eigen baas

Ravi, een jongen van veertien, komt binnenlopen. Hij wil carrom spelen, een soort snooker. Is dit de eerste keer dat je in Bombay bent, vraagt Sangeeta (ze wil graag weten waarom de kinderen komen en of er een kans is dat ze weer naar huis teruggaan).

Dit is de tweede keer, antwoordt Ravi. Nu blijf ik. Waarom ben je van huis weggegaan? vraagt Sangeeta.

Ravi vertelt: Mijn vader kwam altijd dronken thuis en mijn moeder kon daar niet tegen. Ze werd steeds kwaad en dan sloeg ze mij. Daarom ben ik, toen ik negen jaar was, met de trein naar Bombay gekomen. Ik kende er niemand en

1. Deepak reist alleen

2. Ravi loopt met zijn flessen water langs de trein

3. Ravi tapt water bij de kraan op het perron

1

2

3

ben door de politie in een huis voor weggelopen kinderen opgesloten. Het was daar vreselijk. Ik werd er gepest door andere jongens en ze hebben me ook bestolen. Het enige goede was, dat ik er heb leren lezen en schrijven. Na twee jaar ben ik uit dat huis ontsnapt en naar m'n ouders teruggegaan. Maar daar was niets veranderd. Acht maanden geleden ben ik weer naar Bombay gekomen. Ik kon voor een man op het op station werken. Maar nu ben ik m'n eigen baas, zegt Ravi trots. Ik verdien geld met het verkopen van water aan passagiers.

Politie

Als Ravi carrom aan het spelen is, komt zijn maatje Santos binnen. Eet je ook mee? vraagt Santos. Hij helpt in de keuken Lakshmi, de huismoeder van Amchi Kohli, met het snijden van uien. Straks, antwoordt Ravi. Eerst wat geld regelen en hij gaat op weg naar z'n geheime plek bij perron zeven. Daar bewaart hij lege mineraalwaterflessen.

Bij een waterkraan spoelt hij de flessen uit en vult ze met leidingwater. Met twee flessen loopt hij langs een trein die op het punt staat te vertrekken.

Binnen een minuut heeft hij de eerste fles al verkocht en vijf roepies verdient. De tweede fles wordt hem afhandig gemaakt door een politieman in burger. Je weet toch dat je dit niet mag doen, zegt de agent, terwijl hij een slok uit de fles neemt. Ravi staat verlegen te glimlachen. Hij moet de politie te vriend houden. Oké, loop maar door, zegt de agent. De fles water krijgt Ravi niet terug. Vlug loopt hij terug naar Amchi Kohli. Daar geeft hij zijn vijf roepies aan Sangeeta.

Ik neem een maaltijd en de rest moet je voor me bewaren, zegt hij en vertelt haar over de politie.

Je weet, zegt Sangeeta, dat we afgesproken hebben met de spoorwegpolitie dat zij jullie met rust laten. Tenminste, als je geen stomme dingen doet. Als je voor drugshandelaren gaat werken, dan is dat je eigen schuld, zegt ze. Na de lunch blijven een paar jongens hangen om naar de TV te kijken.

IEDERE VIJF MINUTEN EEN TREIN

Bombay is de grootste stad van India. Hoeveel mensen er precies wonen weet niemand. Maar het zijn er zeker 15 miljoen. Niemand weet dit precies omdat er heel veel mensen zijn die langs de spoorlijn leven of op straat wonen. Deze mensen staan niet ingeschreven bij de Burgelijke Stand. Bijna iedereen in Bombay reist met de trein: kantoor- en winkelpersoneel, zakenmensen, scholieren, visverkopers, groentemannen, werkende kinderen en mannen die eten in de stad rondbrengen. Ze hoeven nooit langer dan vijf minuten op een trein te wachten. Bombay heeft al sinds 1925 elektrische treinen, waarmee je vanuit de voorsteden naar het centrum van de stad kunt reizen. Tijdens de spitsuren puilen de treinen helemaal uit. Passagiers staan in deuropeningen en hangen naar buiten. Er reizen vaak twee keer zoveel mensen met een trein mee dan er eigenlijk in kunnen. Ook wanneer een trein niet vol is, hangen de reizigers uit de trein. Zo kunnen ze er snel uitspringen, want de trein blijft meestal niet langer dan een minuut stil staan.

Tussendoor wassen ze hun kleren en nemen een douche. Rond vijf uur gaat de deur van Amchi Kohli dicht. Ravi en de andere jongens gaan dan naar hun vaste stek op de kop van perron zeven. Daar kunnen ze 's nachts ongestoord slapen.

1. In de stadstreinen van Bombay moeten de meeste passagiers staan

2. Ravi vertelt Sangeeta waarom hij van huis is weggelopen

3. De jongens van Amchi Kohli maken hun eigen eten

120 UUR PER WEEK OP DE TREIN

Als ober op een trein werken en verre reizen maken, lijkt je dat wat? Voor een tijdje is het wel leuk, vindt Radha. Maar je moet niet denken dat je veel van India ziet. Radha werkt als ober op de Mangala express. Deze trein rijdt in drie dagen en twee nachten van Mangalore aan de zuidwest-kust naar de hoofdstad New Delhi. Dat

vegetarische maaltijd. Die wordt geserveerd op een thali: een groot metalen bord met vakken waarop we rijst, gekookte groente, linzensoep, yoghurt en chapati's doen. We serveren ook groente omelet, ei of kip in kerriesaus en andere gerechten. En tussendoor gaan we rond met thee, koffie, frisdrank en chips.

Geen ontspanning

Dit werk is niets als je getrouwd bent, vertelt Radha. Je moet het ook niet te lang doen. Je zit 120 uur per week, dag en nacht op elkaars lip en altijd in de etenslucht. Tijd voor ontspanning is er niet. Radha begint te lachen en zegt: je moet het ook niet doen omdat je iets wilt zien. Wat ik van India heb gezien zijn de perrons onderweg en het station van Delhi. We komen daar tegen de avond aan en reizen de volgende ochtend alweer terug. Soms gaan we even Delhi in. We slapen daarna op het station in onze wagon. Na zes dagen zijn we weer thuis. We hebben één dag vrij om onze familie en vrienden te zien. Want de volgende dag zijn we alweer vroeg op weg.

1. Het keukenpersoneel werkt niet alleen in de keuken, ze eten en slapen er ook

is een afstand van 3.026 kilometer.

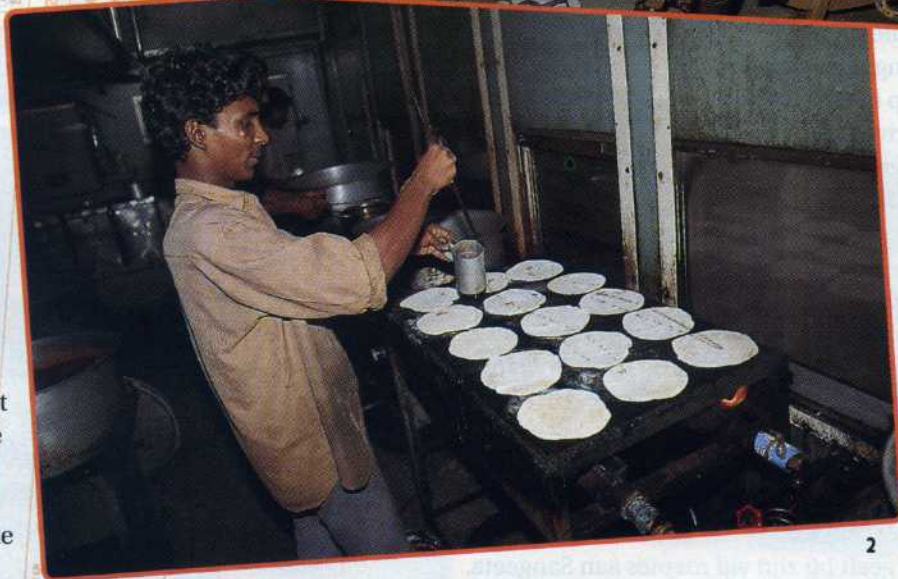
2. De hele dag door chapati's bakken

Zoals veel lange afstandstreinen heeft de Mangala express een keukenwagon, waar de chefkok met zijn keukenpersoneel twee maal per dag ongeveer vijfhonderd warme maaltijden klaarmaakt.

Radha en zijn collega's brengen het eten rond in de trein. Ze slapen samen met het keukenpersoneel in de keukenwagon. De bedden hangen aan de wand en worden 's nachts uitgeklapt.

Achttien uur werken

We zijn met 24 man van vier uur 's ochtends tot tien uur 's avonds in de weer, vertelt Radha. De kok en zijn hulpjes staan de hele dag te koken. Twee uur voor de lunch en het diner gaan we bij de passagiers langs en nemen de bestellingen op. De meeste mensen nemen de

Partial view of a train schedule table with columns for train numbers and times.

ZONDER TREIN- KAARTJE NAAR DE MARKT

1. De trein is volgepakt met takkenbossen

2. Marktvrouwen wachten langs het spoor op de trein

Om vijf uur 's ochtends lopen tientallen vrouwen met takkenbossen op het hoofd naar het station. Dat is anderhalf uur lopen. Ze nemen de trein naar Mirzapur, een stadje aan de rivier de Ganges, om brandhout te verkopen. De reis duurt maar veertig minuten.

De trein naar Mirzapur is één van de

kortste treinen van India. Slechts twee wagons, getrokken door een diesellocomotief. Het is een echte boemeltrein, want hij stopt in elk dorp en soms ook als hij onderweg wordt aangehouden. De machinist vindt dat iedereen die mee wil ook mee mag. Onderweg stappen vrouwen op die iedere dag groenten naar de markt brengen. Ze kunnen er nauwelijks bij. Het gangpad en alle bagageruimten

liggen helemaal vol. Op het station van Mirzapur helpen de vrouwen elkaar de bossen op het hoofd te tillen. In hun eentje kunnen ze dat nooit,

want een bos takken weegt zo'n 60 kilo. De vrouwen kopen nooit een treinkaartje. Ze stoppen de conducteur van tijd tot tijd wat geld. Dat is goedkoper.

DE SNELSTE TREIN VAN INDIA

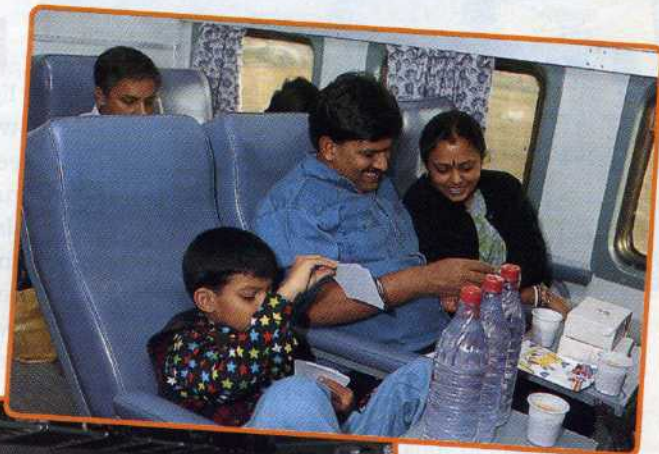
1. Rajesh vindt dat de snelste trein van India van binnen op een vliegtuig lijkt

2. De conducteur ziet er veel mooier uit dan op een gewone trein

Ook in India hebben steeds meer mensen minder tijd. Ze willen zo snel mogelijk van A naar B. Vooral zakenmensen. Als ze geen plaats in een vliegtuig kunnen krijgen, dan is de trein het snelste vervoermiddel.

In India zijn geen wegen waar je met 120 kilometer per uur kunt rijden. India heeft wel treinen die 140 kilometer per uur rijden.

Treinen die grote steden met elkaar verbinden zonder onderweg te stoppen. Een kaartje is wel twintig keer duurder dan een kaartje voor een stop-trein. Maar je krijg er ook wat voor. Daar weet Rajesh van zeven jaar alles van. Hij is al een paar keer met zo'n trein meegeweest. Het is net een vliegtuig op rails, vindt hij. Binnen is het lekker koel, je zit achter

elkaar in vliegtuigstoelen en een ober brengt je drankjes en een warme maaltijd. Het is wel saai. Je kan onderweg niet uitstappen en er zijn bijna

geen andere kinderen aan boord waarmee je kunt spelen. In de trein zitten bijna alleen maar mannen die de krant lezen of slapen.

MET JE EIGEN WAGON OP REIS

Kanyakumari

Op een zijspoor van het meest zuidelijke station van India, Kanyakumari, staat een treinwagon geparkeerd. Er hangt was aan de raamspijlen. Een man loopt af en aan met emmers water. Hij stelt zich voor als meneer Karuna Das. Hij reist met z'n familie een maand lang door India in een treinwagon, een woonwagen op rails.

2

wc doet dienst als badkamer. Alleen wanneer de trein rijdt mag hij als wc gebruikt worden.

Vijfduizend kilometer

De reis van de familie Das begon in Gauhati in noordoost-India en voert langs Varanasi, Delhi, Agra, Madras, Coimbatore, Kanyakumari, Bangalore, Tirupati, Calcutta en terug naar Gauhati. Een rondreis van ruim 9.000 kilometer.

Het was al jaren onze wens, vertelt meneer Das, om met de hele familie een lange reis door India te maken en de belangrijke bedevaartsplaatsen te bezoeken. We wilden beslist onze ouders meenemen. Ze zijn al over de zeventig. Reizen met gewone treinen is veel te vermoeiend voor hen. Bovendien zouden we dan steeds naar slaapplekken moeten zoeken en in restaurants moeten eten. Dat is voor ons veel te duur. Het huren van een toeristenwagon is daarom een uitkomst. Deze wagon is ons tijdelijke huis en tegelijkertijd ons vervoermiddel. Als we verder willen reizen, laten we de wagon gewoon aan een trein koppelen. Op de volgende bestemming laten we ons weer afkoppelen. We bezoeken tempels, kopen groente op de markt en reizen weer verder met een volgende trein. Zo hebben we nu al 5.000 kilometer afgelegd. En de kinderen vinden het prachtig: een huis op wielen met alles er op en er aan en volop ruimte om te spelen!

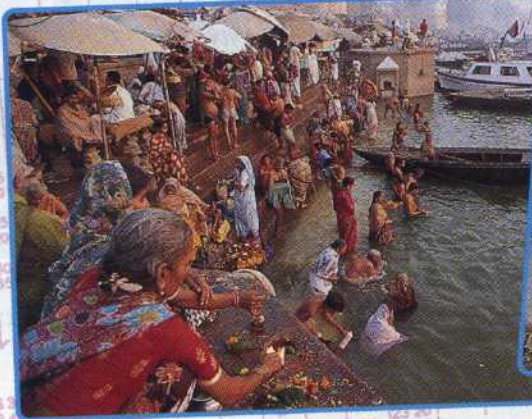
1

1. De toeristenwagon staat geparkeerd op een zijspoor in Kanyakumari, het meest zuidelijke station van India

2. De was is gedaan

vrouw doet haar haar. De kinderen spelen op de grond. In deze ruimte slapen de vrouwen en kinderen, vertelt meneer Das. In het halletje staat een grote ton, waarin water wordt bewaard. In de keuken ernaast staan pannen op een kolenvuur.

De grootouders van meneer Das zitten in hun eigen slaapcoupé te eten. Daarnaast is het slaapvertrek van de mannen. De

ANGALORE	15 35	11 05	9 40
ANNANORE	15 35	11 05	9 40
ALICUT	15 35	11 05	9 40
SHORANUR	14 20	10 50	9 03
PALGHAT	14 40	10 50	9 15
KANNIYAR	17 40	12 20	10 25
TRIVANDRUM	17 40	12 20	10 25
QUILON	17 40	12 20	10 25
COSHIN H.T.	17 40	12 20	10 25
ERNAKULAM JN.	17 40	12 20	10 25
SHORANUR	17 40	12 20	10 25
PALGHAT	17 40	12 20	10 25
COIMBATORE	21 10	15 10	13 25
ERODE	21 10	15 10	13 25
TIRUCHCHIRAPPALLI	21 10	15 10	13 25

EEN SCHOOL- REISJE VAN 6.000 KM

1. Jaya en haar klasgenoten reizen 2^e klas

2. Onderweg bezoeken de meisjes allerlei bezienswaardigheden. Van links naar rechts Varanasi aan de Ganges, het stoomtreintje van Darjeeling, Monument ter nagedachtenis aan keizerin Victoria in Calcutta en Taj Mahal in Agra

De schoolreis voor Jaya en haar klasgenoten is bijna ten einde. De leerlingen wachten op het station Gorakhpur in noord-India, dichtbij de grens met Nepal, op hun verbinding. Over een uur gaat hun trein. Terug naar Bombay waar ze op school zitten met kinderen van andere rijke ouders.

We zijn vandaag uit Nepal gekomen, vertelt Jaya enthousiast. Het is daar prachtig. Al die hoge bergen en mooie houten tempels in Kathmandu. Alleen de busreis door de bergen was minder prettig. We zijn blij dat we nu weer met de trein verder reizen, verzucht ze.

Tijdens het oponthoud in Gorakhpur krijgen Jaya en haar vriendinnen het avondeten. Op een zijperron van het

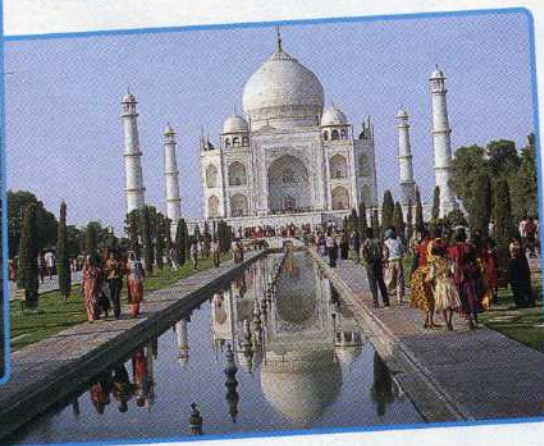
station staat een grote pan op een houtvuur te pruttelen. Ontbijt, lunch en diner worden tijdens de hele reis voor de meisjes gekookt. Daarvoor zijn twee koks en twee bedienden ingehuurd.

We kunnen het ons niet veroorloven dat een meisje ziek wordt, zegt de leraar Engels. De ouders verwachten dat de meisjes gezond terugkomen. De leraar Engels is verantwoordelijk voor het eten en drinken tijdens de reis. Tijdens dit schoolreisje reizen we 6.000 kilometer met de trein, vertelt hij. Dan kom je ook wel eens in plaatsen waar het eten niet te vertrouwen is. Daarom doe ik zelf inkopen op de plaatselijke markt, terwijl de meisjes de stad bezichtigen.

De groep van veertig meisjes wordt vergezeld door tien docenten. De leraren zien er moe uit. De meisjes zelf zijn opgewekt en vertellen om beurten enthousiast over hun avonturen.

Eerst zijn we naar Varanasi geweest. Dat is voor hindoes een van de heiligste plaatsen. Je moet eigenlijk een bad in de Ganges-rivier nemen. Maar dat hebben we niet gedaan. In plaats daarvan hebben we een boottocht gemaakt. Calcutta is heel erg druk en vies. Alleen de metro is prachtig.

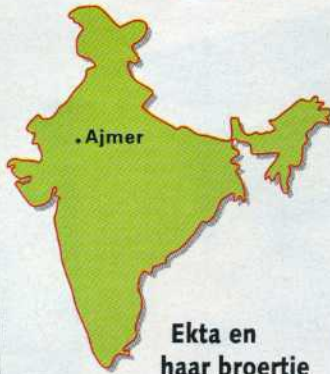
Maar Darjeeling was het mooist. Je hebt daar zo'n leuk stoomtreintje. Die gaat zo langzaam dat je er op en af kan springen. Ik zou volgend jaar wel weer zo'n schoolreisje willen maken, zegt Jaya opgewekt.

EKTA'S OUDERS WERKEN BIJ HET SPOOR

Ekta en haar broertje zitten op een spoorwagschool in het stadje Ajmer in Rajasthan. De ouders van haar klasgenoten werken allemaal bij de spoorwegen. Die ouders doen heel verschillend werk. Ze zijn conducteur, kaartjesverkoper, onderwijzeres, onderhoudsmonteur, boekhouder of treinbestuurder.

AJMER SPOORWEGSTAD
In het stadje Ajmer in Rajasthan zijn de spoorwegen de grootste werkgever. Iedereen kent wel iemand die voor de spoorwegen werkt. Een kwart van de bevolking van Ajmer is van de spoorwegen afhankelijk. Dat is al meer dan honderd jaar zo. In 1873 werd hier een grote werkplaats gebouwd om stoomlocomotieven te onderhouden en te bouwen. Later is er ook nog een grote wagonwerkplaats bijgekomen. Ajmer is een echte spoorwegstad.

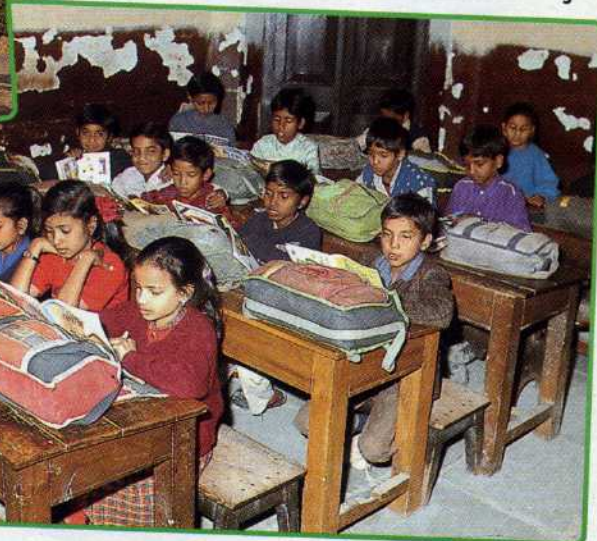
De school is een oude villa, waar vroeger een Britse spoorwegfamilie heeft gewoond. Iedereen zit te lezen. In een andere klas zingen kinderen en buiten worden spelletjes gedaan. Op zaterdag hoeven de kinderen niet echt te leren, vindt het hoofd van de school, mevrouw Austin. Op de andere dagen van de week moeten ze al genoeg leren. Ekta weet dat maar al te goed. Iedere dag gaan we naar de buurvrouw, vertelt ze. Zij is lerares en helpt ons met het huiswerk. Dat doen we bij haar op het achtererf. Als we klaar zijn hebben we tijd om te spelen. Dat kan overal, want er rijden geen auto's of bussen door onze wijk. Ekta woont in een wijk voor spoorwegpersoneel. De vrijstaande huisjes hebben allemaal een voor- en achtertuin.

1. Er is volop speelgelegenheid in de wijk
2. In Ajmer is ook een groot spoorwegziekenhuis met een speciale kinderafdeling
3. De spoorwagschool van Ajmer is een oude villa

Het is zaterdag. Op zaterdagen hoef je geen uniform te dragen op school. Ekta heeft haar blauwe trui aangedaan. Ze zit op de achterste rij in de klas.

1

3

2

DELHI-JAIP
STATIONS
2
KARAI POHILLA

21 45	7 25	15 10	23 10	10 40	20 11	05 00
23 30	11 20	22 40	7 38	15 10	23 10	10 40
22 50	7 40	15 20	23 20	10 30	11 50	15 01

